

Μια διαπολιτισμική προσέγγιση στο έργο του αγίου Κοσμά του Αιτωλού (1ο μέρος)

/ [Πεμπτούσια](#)

Μια διαπολιτισμική προσέγγιση στο έργο και στις διδαχές του αγίου Κοσμά του Αιτωλού

Συντάκτες: Καδιγιαννόπουλος Γεώργιος, Καθηγητής Οικιακής Οικονομίας, Διδάκτορας ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων-Καραβίδα Μαρία, Νηπιαγωγός, MSc στις Παιδαγωγικές Επιστήμες

Εισαγωγή

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες έχουν συντελεστεί αναμφίβολα σημαντικές αλλαγές στη δομή και στη λειτουργία του κοινωνικού συνόλου, εξαιτίας κοινωνικών και οικονομικών αλλαγών, με αποτέλεσμα να υφίσταται αδήριτη ανάγκη για αντίστοιχη προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος στα νέα κοινωνικά δεδομένα. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση αποτελεί την απάντηση σε αρκετά από τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αναφέρονται στην εκπαίδευση από τις αλλαγές που έχουν επισυμβεί στο κοινωνικό σύνολο, καθώς προσεγγίζει σημαντικά ζητήματα όπως αυτά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας, του ρατσισμού, του δικαιώματος στην εκπαίδευση κ.ά. Αναμφισβήτητα, στοιχεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης υπήρχαν διάσπαρτα ανά τους αιώνες στη διδασκαλία πολλών διδασκάλων και φιλοσόφων. Σκοπός της εργασίας είναι να αναδείξει ζητήματα και αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που μετέδιδε με το έργο και τις διδαχές του ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, ο οποίος υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους διδάσκαλους του έθνους.

Βιογραφικά στοιχεία του αγίου Κοσμά του Αιτωλού

Ο άγιος Κοσμάς γεννήθηκε το 1714 στο χωριό Μεγαδέντρο, το οποίο βρίσκεται στην ορεινή Τριχωνίδα της Αιτωλίας και γι' αυτό ονομάστηκε και Αιτωλός. Οι γονείς του κατάγονταν από τα Γραμμενοχώρια της Ηπείρου. Εξαιτίας, όμως, των διώξεων που είχαν υποστεί από τους Τούρκους αρχικά μετεγκαταστάθηκαν στο χωριό Σκουληκαριά της Άρτας και από το 1700 στην Αιτωλία, αρχικά στο χωριό Ταξιάρχης και στη συνέχεια στο Μεγαδέντρο έχοντας ως επαγγελματική ενασχόληση την υφαντική τέχνη.

Ο άγιος Κοσμάς ήρθε πρώτη φορά σε επαφή με τα γράμματα σε ηλικία 20 ετών στο σχολείο που υπήρχε στη Σιγδίτσα της Παρνασσίδος και έπειτα συνέχισε να σπουδάζει στο σχολείο του χωριού Βραγγιανά των Αγράφων. Έχοντας απεριόριστη αγάπη για τα παιδιά, αλλά και επιθυμία για τη μετάδοση της γνώσης ανέλαβε τη θέση του διδασκάλου στο χωριό Λομποτινά της Ναυπάκτου.

Η ακόρεστη επιθυμία του για περισσότερες γνώσεις σε συνδυασμό με την ανάγκη του για μεγαλύτερη επαφή με το Θεό τον οδήγησε στο Άγιο Όρος, προκειμένου να φοιτήσει στην Αθωνιάδα Σχολή, η οποία μόλις είχε ιδρυθεί. Στην Αθωνιάδα Σχολή αποκτά γνώσεις θεολογικές, φιλοσοφικές και φιλολογικές από σημαντικούς δασκάλους της εποχής όπως ο Βούλγαρις, ο Παλαμάς και ο Τζαρτζούλης.

Ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός θανατώθηκε μέσω απαγχονισμού στις 24 Αυγούστου του 1779 στο Καλλικόντασι της Βορείου Ηπείρου από τον Κουρτ Πασά. Η ανακήρυξη του σε άγιο πραγματοποιήθηκε το 1815 από τον Αλή Πασά των Ιωαννίνων με βεζυρική διαταγή. Το έργο του υπήρξε πολύπλευρο και πολυδιάστατο και μπορεί να διακριθεί σε θρησκευτικό, εθνικό και κοινωνικό. Μολονότι η θρησκευτική ήταν η επικρατούσα, δεν είναι σωστό να υποβαθμιστεί η εθνική και

Εννοιολογικός προσδιορισμός και αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης

Αναντίρρητα απαραίτητη προϋπόθεση για την κατανόηση της έννοιας της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης αποτελεί η μελέτη των ορισμών και των αρχών που τη διέπουν. Ειδικότερα, ως προς τη διαπολιτισμική εκπαίδευση υφίσταται πληθώρα ορισμών, αλλά μολαταύτα δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός, αλλά ούτε ενιαία χρήση του όρου[2]. Μια συνοπτική και από τις πιο επιτυχείς προσέγγιση της έννοιας ορίζει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση ως την παιδαγωγική απάντηση στα προβλήματα διαπολιτισμικής φύσης που εμφανίζονται σε μια πολυπολιτισμική και πολυεθνική κοινωνία[3], ενώ σύμφωνα με μια άλλη άποψη η διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι μια διαφορετική σύλληψη της εκπαίδευσης, μια διαφοροποιημένη σχολική πρακτική που βασίζεται στην παραδοχή ότι η μονοπολιτισμική, εθνικά προσανατολισμένη εκπαίδευση, δε δύναται να ανταποκριθεί στη σύγχρονη πραγματικότητα και έχει ξεπεραστεί ιστορικά[4].

Τη διαπολιτισμική εκπαίδευση διέπουν συγκεκριμένες αρχές που διαφέρουν ανάλογα με τον τρόπο προσέγγισης του κάθε ερευνητή. Αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης αποτελούν:

- Η εκπαίδευση για την ενσυναίσθηση
- Η εκπαίδευση για την αλληλεγγύη
- Η εκπαίδευση για το διαπολιτισμικό σεβασμό
- Η εκπαίδευση εναντίον του εθνικιστικού τρόπου σκέψης[5]

Επιπροσθέτως, ως αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης αναφέρονται:

- Η «συνάντηση» των πολιτισμών
- Η άρση των εμποδίων που παρεμβάλλονται κατά την επαφή των πολιτισμών
- Η δρομολόγηση πολιτισμικών ανταλλαγών με απώτερο σκοπό τον πολιτισμικό εμπλουτισμό[6]

Αρχικά διατυπώθηκαν από τον Δαμανάκη τα αξιώματα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, τα οποία στη συνέχεια εξέλιξε σε αρχές της. Ειδικότερα, οι αρχές, οι οποίες είναι απαραίτητο να χαρακτηρίζουν τη διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι:

- Η αναγνώριση της ισοτιμίας και της αλληλεπίδρασης των πολιτισμών
- Η υιοθέτηση της άποψης ότι άνθρωποι διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης έχουν ισότιμο μορφωτικό κεφάλαιο
- Η εξασφάλιση για όλους ανεξαιρέτως τους ανθρώπους του δικαιώματος για ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και στην καθημερινή ζωή
- Η επικέντρωση της διαπολιτισμικής παιδαγωγικής δραστηριότητας στον άνθρωπο που ζει και αναπτύσσεται κάτω από συγκεκριμένες πολιτισμικές συνθήκες[7]

Παράλληλα, ως παραδοχές - βάσεις της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που θα μπορούσαν να λογιστούν και ως αρχές της, θεωρούνται:

- Η αναγνώριση της ετερότητας
- Η κοινωνική συνοχή
- Η ισότητα
- Η δικαιοσύνη[8]

Επίσης, η διαπολιτισμική εκπαίδευση είναι απαραίτητο να διέπεται από αρχές όπως:

- Η εκπαίδευση με στόχο την κατανόηση, ώστε να γίνονται κατανοητοί από εκπαιδευτικούς και μαθητές οι πολιτισμοί άλλων ανθρώπων

- Η εκπαίδευση με στόχο τη συμπαράσταση, ώστε να κινητοποιούνται οι μαθητές σε βοήθεια όσων καταπιέζονται, απορρίπτονται ή διώκονται από το κοινωνικό σύνολο
- Η εκπαίδευση με στόχο τον πολιτισμικό αλληλοσεβασμό, ώστε να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές και να σέβονται τα παιδιά άλλων πολιτισμικών ή κοινωνικών ομάδων
- Η εκπαίδευση με στόχο τον πολιτισμικό διεθνισμό, ώστε να μην ενισχύονται εθνοκεντρικοί τρόποι σκέψης και εθνοκεντρικές πράξεις
- Η εκπαίδευση που θα εναντιώνεται σε όλες τις μορφές κοινωνικού και εθνικού ρατσισμού[9]

Καθίσταται, επομένως, αντιληπτό από τα προηγούμενα ότι τόσο οι ορισμοί, όσο και οι αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης προσεγγίζουν ζητήματα που συμβάλλουν διαχρονικά στην ισορροπία και στην ομαλή λειτουργία του κοινωνικού

[1] Τρίτος, Μ. (2013), Κοσμάς ο Αιτωλός: Προσωπικότητα, κήρυγμα και δράση. Πρακτικά 54^{ου} Παιδαγωγικού Συνεδρίου του συλλόγου ορθοδόξου ιεραποστολικής δράσης «Ο Μέγας Βασίλειος». Αθήνα. (υπό έκδοση)

[2] Καδιγιαννόπουλος, Γ. (2014), Γνωριμία με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Αθήνα: Αυτοέκδοση, σ. 71.

[3] Essinger, H. (1990), Interkulturelle Erziehung in multiethnischen Gesellschaften. *Die Bruecke*, 52, pp. 22 – 31.

[4] Dietrich, I. (2006), Παιδεία και πολυπολιτισμικότητα - η μεταβολή των αιτημάτων προς τα σχολεία. Στο: Δ. Χατζηδήμου & Χ. Βιτσιλάκη (επιμ.) (2006), *Το σχολείο στην κοινωνία της πληροφορίας και της πολυπολιτισμικότητας*. Πρακτικά ΙΑ Διεθνούς Συνεδρίου (Ρόδος 21 – 23 Οκτωβρίου). Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη, σ.σ. 45 – 60.

[5] Essinger, H. (1988), Interkultureller Erziehung als antirassistische Erziehung. In: G. Pommerin (1988), *Und im Ausland sind die Deutsche auch Fremde*. Frankfurt, pp. 58 – 72* Essinger, H. (1990), Interkulturelle Erziehung in multiethnischen Gesellschaften. *Die Bruecke*, 52, pp. 22 – 31.

[6] Hoffman, M. (1989), Interkulturelle Erziehung, eine Chance für Europa?. In: M. Hofmann & H. Reich (Hrsg) (1989), *Ein Europa für Mehrheiten und Minderheiten. Diskussionen um interkulturelle Erziehung*. New York: Waxmann Münster, pp. 1–32.

[7] Δαμανάκης, Μ. (1997), Ενδογενείς και εξωγενείς δυσκολίες κατά την

παραγωγή ενός διαπολιτισμικού προσανατολισμένου διδακτικού υλικού. *Τα εκπαιδευτικά*, 43, σ.σ. 66 - 73.

[8] Νικολάου, Γ. (2005), *Διαπολιτισμική Διδακτική. Το νέο περιβάλλον. Βασικές αρχές*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σ. 240.

[9] Δημητριάδου, Α. (2004), *Λίγες σκέψεις για τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στην Ελλάδα*. *Τα εκπαιδευτικά*, 73 - 74, σ.σ. 186.

(Συνεχίζεται)